

Groot onderhoud in de Proveniersshof

Begin februari 2015 is Van Wijk Vastgoedonderhoud in opdracht van woningcorporatie Ymere begonnen met een klus die gedurende het jaar steeds groter werd: het groot onderhoud van de Proveniersshof. In november werd de klus geklaard.

Na een jaar asbestsanering startte Van Wijk VGO in februari 2015 met het groot onderhoud. De gevels werden aangepakt, de houtrot binnen en ook die van de daken en goten. Tijdens de gevelrenovatie werden metselwerk, voegwerk en de houten kozijnen met de juiste materialen gerepareerd.

Bijna steen voor steen is daarop toegezien door Frans van Buchem, inspecteur Handhaving Bebouwde Omgeving. 'Vlak voordat de asbestsanering was afgerond, zijn wij als gemeente betrokken geraakt. Ymere heeft gekozen voor kwaliteit en heeft meer dan het dubbele uitgege-

ven dan was begroot. Al werkende kwam de uitvoerder steeds meer zaken tegen die verrot waren. Dat leidde dan meteen tot overleg.'

Bij de gevelrestauratie werden voegwerk, houtrot, zink en lood nagelopen. Van Buchem: 'Deels werd het dakbeschot vervangen, nieuwe folie aangebracht en het dak opnieuw gedekt. De bestaande pannen zijn zoveel mogelijk hergebruikt en aangevuld met nieuwe. De nieuwe pannen zijn in principe gelegd op niet-zichtbare dakvlakken. Vervolgens zijn de loodaansluitingen vernieuwd waarmee inwatering wordt voorkomen.'

Lees verder op pagina 7.

> Groot onderhoud was hard nodig in en rond de huisjes van tussen de drie- en vierhonderd jaar oud.

Burgemeester al vastgelegd

De burgemeester is al vastgelegd voor de onthulling van de pomp op 26 augustus 2016. Dit jaar bestaat het Hofje In den Groenen Tuin, gesticht met het geld van Cathrijn Jansdochter Amen, namelijk vierhonderd jaar.

Inkijkje in de Essenhof

De Essenhof staat niet te boek als hofje. Merkwaardig want de eigenaar van het complex van 24 woningen is een stichting met heuse regenten.

Het hofje werd in 1870 gebouwd door de beheerders van het Fonds Abraham de Haas, de schatrijke Haarlemmer* die zijn erfenis had bestemd

om sociale doelen te verwezenlijken. Hoewel de twee ingangen met hek afbreuk doen aan het hofjesidee – een traditioneel hofje heeft één toegangspoort met een zware deur – heeft het complex door de binnentuin met daarin twee onlangs gerestaureerde pompen toch wel het aanzien van een hofje. Arme gezinnen wonen er allang niet meer. In de sociale huurwoningen wonen nu alleenstaande mannen en vrouwen.

Op pagina 3 krijgt u dankzij Fotoclub Haarlem een inkijkje.

**Jaap Temminck schreef in 2004 een boek over Abraham de Haas (1708-1792) en zijn fonds tot ondersteuning*

Foto Dorthe Hopmans

Vlucht af en toe een hofje in!

Ergens in april van 2015 had burgemeester Bernt Schneiders wel even tijd voor een fotosessie dicht bij het stadhuis.

Een van de foto's in het Hofje van Oorschot sierde de voorkant van het jubileumnummer. Om te kunnen kiezen, vroeg de redactie of de burgemeester en de bloemenmeisjes Cato en Julia tijd en zin hadden om nóg een hofje te bezoeken. Het Remonstrantse hofje lag maar honderd meter verderop. Om het extra aantrekkelijk te maken zei hij dat dit hofje alleen tijdens Monumentendagen te bezichtigen is. Binnen vroeg bewoonster Wobbe Schaap of de burgemeester even haar woning wilde zien. Erna in de tuin zei Bernt dat hij dit hofje eerlijk gezegd

niet kende, maar wat een heerlijke plek en wat een rust. Nu hij zowel eerste burger in Haarlem en Bloemendaal is, heeft hij een beetje ontspanning op z'n tijd hard nodig.

Een grotere tegenstelling tussen de kapot geschoten huizen in Aleppo en Homs en de historische hofjes bestaat niet. Vanuit dat idee benaderde ik striptekenaar Alex van Koten. Of Hofstra dit keer niet in het vluchtelingenwerk wilde? Een leeg huisje zou b.v. tijdelijk soelaas kunnen bieden. Hofstra zou Nederlandse les kunnen gaan geven en de asielzoekers zouden allerlei klusjes kunnen doen. Een clou ontbrak. Bij nader inzien vond Alex het onderwerp te gevoelig voor een grap. Of ik nog andere

onderwerpen had? Ik opperde het idee van groot onderhoud, Hofstra die zijn huis uit moet en een soort vluchteling in eigen stad wordt. Onze problemen vallen allemaal in het niet bij die van de door oorlog, dood en verderf vluchtende Syriërs. Je zou het ze toch gunnen: een onderkomen in een beschermd en veilig hofje.

Willem Brand

> Snapshot uit de film met Cathrijn Jansdochter Amen en haar nicht

Het bestuur heeft Snoep en Vermeer Natuursteenwerken BV opdracht gegeven voor het maken van een pomp. In december is gestart met het beeldhouwwerk van Zwanendrift. Hoewel in de archieven niet terug te vinden is of er in het hofje ooit een pomp heeft

gestaan, kun je daar gezien het ontbreken van een waterleiding in de 17de eeuw wel gevoelig van uitgaan. Het bestuur wil toevoegen wat eigenlijk ontbreekt. Een tweede cadeau is een heuse film die gemaakt wordt door John van der Wal. De redactie van de Hofjeskrant is daar nauw bij betrokken. Het laatste nieuws is dat een deel van de Haarlemse Hofjeskrant 28 in het teken van het jubileum zal staan.

Natuurlijk wilt u het liefst zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Maar wie thuis toch hulp nodig heeft, zit goed bij Zorgbalans.

Als u thuis ondersteuning nodig hebt, zijn wij er voor u

Onze Thuiszorg Buurteams zijn altijd dichtbij. Ze kijken wat u zelf nog kunt en waarbij ze u kunnen helpen. Dat doen ze samen met de mensen om u heen en met vrijwilligers en organisaties in de buurt.

Er is vaak meer mogelijk dan u denkt. Van begeleiding bij dementie tot gespecialiseerde verpleging thuis: Zorgbalans zorgt voor de zorg, speciaal voor u.

Op zoek naar zorg, thuis of in de buurt?
Bel 023 - 8 918 918 www.zorgbalans.nl

Zorgbalans Omdat goede zorg heel persoonlijk is

Sylvius staat er gekleurd op

Elke Haarlemmer weet de HEMA in de Kruisstraat te vinden. Ook het Hofje van Oorschot, ertegenover, is wereldberoemd in Haarlem en omstreken. Maar vlakbij ligt de onbekende Hof van Sylvius. Hofje of hof?

“Hof,” aldus Kees Loogman, een van de bewoners van de Hof van Sylvius. “Laten we het niet romantischer maken dan het is. Mijn vrouw en ik wonen hier in een van de dertien koopappartementen. Samen met de andere bewoners vormen we een Vereniging van Eigenaren. Oké, we hebben een binnentuin en tussen vijf uur ’s middags en tien uur ’s morgens is het hek aan de Kruisstraat dicht, maar daarmee hebben we de overeenkomsten met de echte Haarlemse hofjes wel gehad. Regelmatig wandelen toeristen hier naar binnen om na één blik op ons complex teleurgesteld tegen elkaar te zeggen: ‘Oh, het is nieuw’. En weg zijn ze. Jammer, want architectonisch is het een plaatje.”

> foto: Paula Zuidhof, bewoner van de Hof van Sylvius

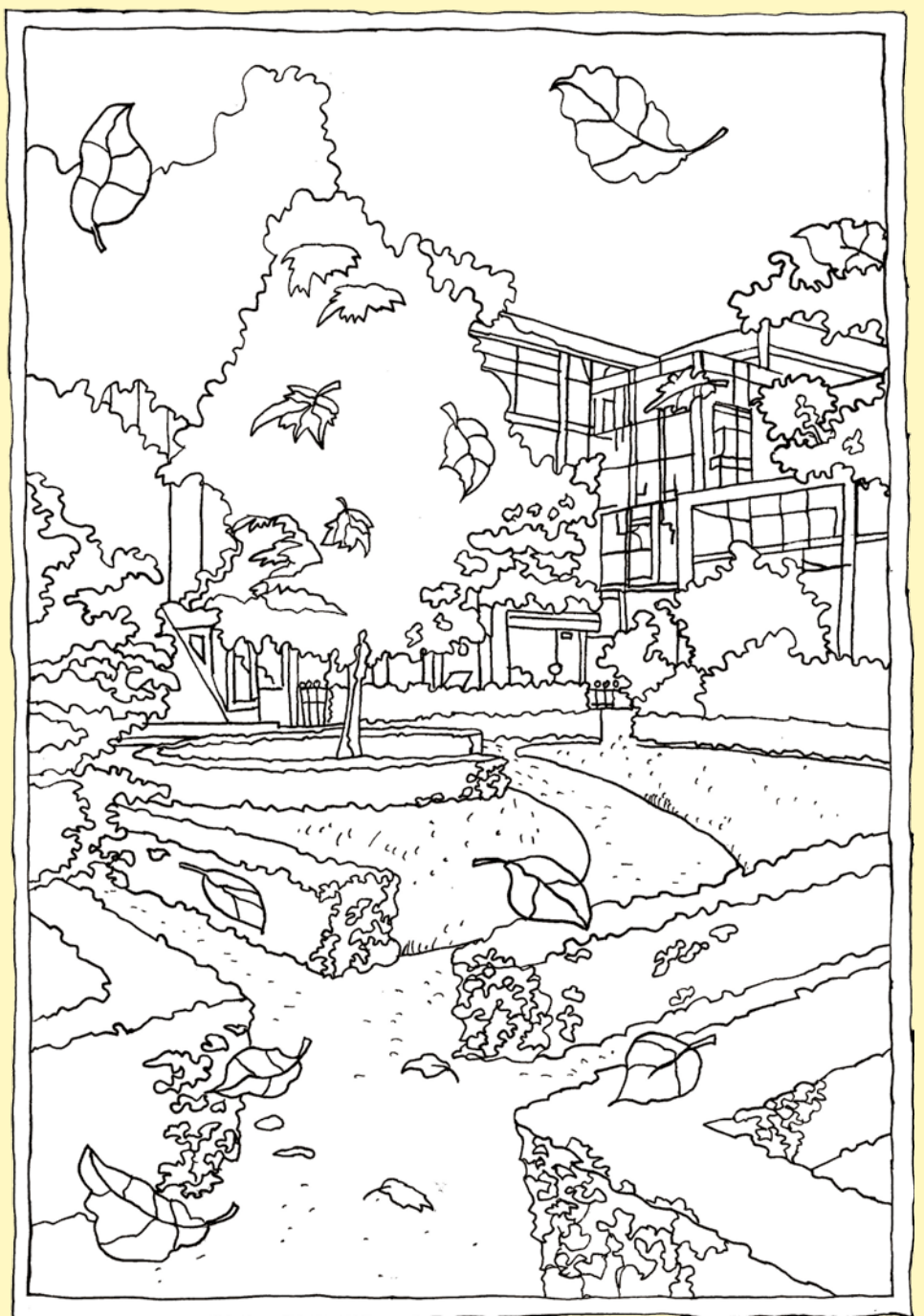
Begin jaren negentig kregen de architecten Henk Pouw en Emiel Witlox de opdracht om tussen de Kruisstraat en de Pieterstraat nieuwbouw te realiseren. Twee zaken stonden vast: de achttiende-eeuwse, vroegere burgemeesterswoning van Cornelis Sylvius, Kruisstraat 49, moest blijven staan en er zou een parkeerkelder komen. Een paar weken

geleden waren Pouw en Witlox vanuit Hoofddorp weer even terug in hun Hof van Sylvius. Op verzoek van de bewoners kwamen ze vertellen over de plannen van toen en de bouw. Ze waren blij verrast dat hun ontwerp er sinds de oplevering in 1995 nog steeds zo fraai bijstaat. En dat de opvallende kleuren rood, groen, geel en blauw gehandhaafd zijn. “Waarom ook niet?” was de reactie van de tevreden bewoners. “We wonen dan wel in een modern complex, deze plek in de historische context van Cornelis Sylvius geeft je het gevoel dat we echt onderdeel zijn van het historische centrum van Haarlem. En dat laten we zo, heerlijk rustig.”

Limerick uit de Hof van Sylvius

*In de Haarlemse Hofjes zijn de dames nieuwsgierig én eerlijk.
Op de hoogte blijven van nieuws en nieuwtjes vinden ze heerlijk.
Toen men hen vroeg: ‘Hoe doen jullie dat, en vooral waarmee?’,
zeiden ze: ‘We lezen de ochtend- en avondbladen of kijken tv,
maar vooral de Hofjeskrant vinden we toch wel onontbeerlijk.’*

Tekst: Micky Citroen, bewoner van de Hof van Sylvius

> Deze kleurplaat van Jan Willem is getekend vanaf het poortgebouw waar u onderdoor gaat als u vanaf de Kruisstraat de Hof van Sylvius inloopt. Veel kleurplezier!

> Het Haarlem Kleurboek voor grote mensen is te koop bij o.a. Gerard Smit, Muys, De Vries en VVV Haarlem, Grote Markt voor € 9,95 met 30 kleurplaten die samen een historisch én eigentijds beeld van Haarlem geven. Kees Loogman (bewoner van de Hof van Sylvius) en Jan Willem Bijl maakten het kleurboek. Zie ook www.hollandkleurboek.nl

De Bloemetjesjurk

Veel Haarlemmers kennen de "geheime ingang" van de beek: als je voor het Hodshonhuis aan het Spaarne, tegenover de Waag gaat staan, en je kijkt goed naar de kadewal, dan zie je de boog, waar de ingang van de beek zou zijn geweest.

Om dit verhaal verder geloofwaardig te maken, heeft een enthousiaste wethouder van Haarlem ooit zelfs met speciale steentjes de loop van deze beek weergegeven. Allemaal onzin natuurlijk! Maar het echte verhaal moet nog ge-

heim blijven tot 1 februari 2025, de datum waarop dat deel van het gemeentearchief openbaar gemaakt zal worden. Oh...u had er nog niet van gehoord? Nou laat ik het dan voorzichtig formuleren als "het verhaal gaat dat..."

In de lente van 1871 had Guurtje S. dankzij regent K. een plekje gekregen in het hofje. (Welk hofje dat is, mag ik dus nog steeds niet bekendmaken. Maar als u vanaf de ingang van "de beek" een rechte lijn langs de Waag trekt in plaats van die rare kronkel "beek", weet u wellicht welke het zou kunnen zijn!) En dat was niet voor niets! Guurtje had opgegeven dat haar leeftijd voldeed aan de toelatingseis van 55 jaar, maar toen later uitkwam, dat ze 20 jaar jonger was, was eigenlijk niemand echt verbaasd. Ook het feit dat ze zelden de stad in ging voor boodschappen, leek niemand op te vallen. En die giechelende geluidjes die je regelmatig uit haar huisje hoorde... Ach misschien had ze gewoon binnenpretjes.

Regelmatig zagen buurvrouwen van Guurtje een wat gezette dame in een bloemetjesjurk bij haar aan tafel zitten. In eerste instantie vonden ze dat niet vreemd. Totdat bleek dat niemand die vriendin ooit had zien aankomen of vertrekken!

Januari 1875 was een van de koudste winters van de 19e eeuw, en het was dan ook precies in die winter, dat schaatseren een luik ontdekten in de kade van het Spaarne, vlak bij de Waag. Toen ze het luik openge-

wrikt hadden, kwamen ze in een lange onderaardse gang. Ze liepen er "klunend" doorheen, en al snel vonden ze een trapje, dat uitkwam in het huisje van Guurtje in het hofje! Van Guurtje echter geen enkel spoor. Er is ook nooit meer iets van haar vernomen.

In de kast vonden ze wel vijf grote bloemetjesjurken. Net toen ze weg wilden gaan, ging de deur open, en stapte een wat gezette heer binnen, die net zo van de schaatseren schrok, als zij van hem. Hij heeft ze kennelijk kunnen overreden (of omkopen?) om het verhaal geheim te houden, want tot op heden weet niemand meer in welk huisje Guurtje gewoond heeft, en dus waar de tunnel eindigt!

Twee dagen later bleek het luik aan het Spaarne ineens vervangen te zijn door een stenen muurtje. En iemand bleek in een gemeenteverordening vastgelegd te hebben, dat deze muur pas na 150 jaar opengemaakt zou mogen worden.

Nou ja, nog maar 10 jaar wachten, en dan weten we wellicht meer!

Gert-Jan Kamer
Illustratie: Sander Out

Essenhofje belicht

> Lieveingetje Cato
Foto Riksta Dorhout

In de periode van 1868 tot 1870 werden in de latere Essenstraat voor rekening van het Fonds van Abraham de Haas 24 woonhuizen gebouwd. Men gebruikte daarbij een ontwerp van de Vereniging tot verbetering van de arbeidende klasse te 's Gravenhage.

Een opmerkelijk huizencomplex omdat de zes blokken dwars zijn geplaatst. Daardoor ligt de toegang tot een woning niet aan het binnenterrein maar in een poort. De woningen bevinden zich pal achter het Guurt Burrets Hofje, dat geen hofje met een poort en tuin is, maar eruit ziet als een stadsvilla en oorspronkelijk plaats bood aan vier bewoners. In de achtertuin van dat 'hofje' ontstond een van de eerste vormen van sociale woningbouw in Haarlem. In tegenstelling tot traditionele hofjes zijn hier huisdieren welkom. Wat lang moestuin was, is nu een binnentuin met heggen en twee pompen. Een pareltje voor de bewoners, die zo een plek hebben om samen het leven te vieren.

> Deze keer wel!
Foto Riksta Dorhout

> Opherfsten in de wijk
Foto Riksta Dorhout

> In heel zijn glorie
Foto Riksta Dorhout

> Onthullingsmoment
Foto Riksta Dorhout

> Bijna een paleisje
Foto Riksta Dorhout

> Lilian met haar hond Inanna
Foto Remke Warnaar

> Vier generaties
Foto Dorte Hopmans

> Binnen kijken bij Charles
Foto Riksta Dorhout

> Medebewoner
Foto Riksta Dorhout

> Aan kant!
Foto Riksta Dorhout

Museumpjes van de ziel

Kleinste kamertjes zijn soms museumpjes van de ziel. Wie alleen woont, zoals bewoners van hofjes, kan als een heuse museumdirecteur zijn hele ziel en zaligheid leggen in het bijeen brengen en tentoonstellen van zijn meest opmerkelijke schatten. Op deze pagina's zijn het toevallig alleen vrouwen. Of is dat eigenlijk wel zo toevallig? Met dank aan Ciska van den Beldt uit het Teylers hofje, Fleur Mulder uit de Proveniershof en Tineke Broek uit het hofje van Noblet voor de inkijkjes.

Teylers Museum 2.0

Ciska noemt haar kleinste kamertje in het Teylers Hofje haar eigen Teylers Museum. De sfeer omschrijft ze als 'oussig', Spaardams voor oud én heilig.

Haar schatten vond ze onder meer Haar schatten vond ze onder meer onderweg tijdens haar maandenlange fietsreizen. Er is een hoed uit Thailand, één uit Schotland met een speldje waarvoor ze niet hoefde te reizen! Dat kreeg ze van Schotse deelnemers aan een hofjeswandeling, gemaakt met een gids die in een hofje woont. Ciska dus! En er is papiergeld uit landen waar ze geen ander aandenken vandaan heeft. Verder zijn er medailles, gekregen na wandel-, fiets- en schaatstochten. Bijna heilig is voor haar het Compostelaat, ofwel het bewijs van deelname aan de pelgrimage. Erboven hangt

een schilderij van Jezus als herder. O ja, één wand is helemaal behangen met familiefoto's.

Heiligdom van hartjes

Hartjes van knoopjes, hartjes van rozebottels, zeepjes in de vorm van een hartje, een handgeschilderd hartje uit India, geborduurde en geschilderde hartjes, een hartje van belletjes, een tasje van kraaltjes in de vorm van een hartje, ansichtkaarten met hartjes erop – het kleinste kamertje van Fleur lijkt een hartenkreet.

De tiffany-kunstenaars heeft wel een glas-in-lood hartje gemaakt, maar dat hangt elders in huis. Het toilet als kapel, zeker als je de spreuk HOUD MIJ VAST LAAT UW LIEFDE STROMEN on-

der de houten lijst, gemaakt van afvalmateriaal, leest. Verder ook her en der kunstbloemen zoals tussen de pijp van de stortbak. Toch wel verrassend is de relativerende toets in geheel roze: een koekoeks-

Katholiek kamertje

Het begon allemaal met een paar bijbels op zolder. Of nee, het begon eigenlijk in het huis waar Tineke een gezin stichtte. Terugkijkend was dat een groot en kaal huis. Want manlief wilde niets aan de muren!

Als reactie ging ze jaren later in haar eigen huisje helemaal los. En het moet gezegd: het is knus en gezellig. Tineke: 'Joh, ik had helemaal niks toen ik hier kwam. Veel van mijn meubilair heb ik van de straat. Nee, met het katholieke geloof heb ik niks, dat is juist het leuke.' Het kleinste kamertje hing eerst vol met neprozen en rode scharrelschilderijtjes. Maar rood ging vervelen. Bij een voorjaars schoonmaak ging alles de deur uit en werd het katholieke geloof binnengehaald. Er hangt van alles: kruizen, een rozenkrans, heilige poesieplaatjes, een ingelijste geloofsbelijdenis. Tussen de heilige glazen eentje van Heilige Rita. Een eerbetoon aan de schoonmaakster. Tineke weet al wat het volgende thema is: muziek. Een viool heeft ze al.

klok. Ook liefdevol 'mediteren' is aan tijd gebonden. In dit heiligdom wordt alles verlicht door een oosterse lamp. Een peertje zou natuurlijk afbreuk doen.

De hofjes van het Sint Jacobs Godshuis

Juist in een periode dat het katholieke geloof ondergronds ging en schuilkerken ontstonden, schoten in Haarlem de katholieke hofjes als paddestoelen uit de grond.

> Verwershofje

In zijn nieuwste boek 'Liefdewerk tot in eeuwigheid' schrijft Wim Cerutti dat tussen 1581 – het jaar dat de stad de beschikking kreeg over de goederen uit de katholieke kerk en de kloosters – en 1635 de volgende katholieke hofjes zijn gesticht: het Vrouwe- of Verwershofje (1593), hofje De Hemelpoort (1600), Guurt Burrets Hofje (1605), Hofje De Vijftien Kamers (1607), Hofje van Codde (1608), Hofje In den Groenen Tuin (1616) en het Bloemert- of Sint-Annahofje (1636). Het ontstaan was mede te danken aan het milde religieuze klimaat. Gelovigen werden in Haarlem niet vervolgd.

De rol die het Sint Jacobs Godshuis (= S.J.G.) krijgt, dan wel zich toeëigent op het gebied van huisvesting voor arme katholieke vrouwen, wordt vanaf de 18de eeuw groter en groter. Het S.J.G. is een rechtspersoon naar kerkelijk recht waarvan de leden op voordracht van de bisschop worden genoemd. Hieronder een overzicht van de hofjes die het S.J.G. in eigendom heeft gehad of heeft.

Eigenaar geweest van:

- Deymanshofje, gelegen nabij het hofje van Loo, werd in 1563 gesticht door Pieter Deyman. In 1814 werd de exploitatie overgenomen door het S.J.G. In 1832 verkocht en later gesloopt.
- Het hofje Dubbelde Muts werd circa 1700 gesticht door Katharina van der Heijden, weduwe van Martinus Dubbelde Muts. Zij was één van de eerste regentessen van het Jacobs Godshuis, benoemd in 1717. Door haar erven werd het hofje in 1755 aan het S.J.G. geschonken. In 1894 opgeheven, geveild en daarna verdwenen.
- Het hofje de Twaalf Apostelen werd in 1538 gebouwd en 1872 eigendom van het S.J.G. In 1882 gesloopt en herbouwd op de Gedempte Voldersgracht. In 1972 is ook dit hofje gesloopt.

Eigenaar van:

- Hofje van Loo, in de Barrevoetestraat, werd in 1489 gesticht door Simon van Loo en in 1980 voor het symbolische bedrag van een gulden overgedragen aan het S.J.G.
- Het Verwershofje, in de Ravelingsteeg, werd in 1593 gesticht door de weduwe van Jan

> Hofje De Twaalf Apostelen

Verwer en in 1774 overgedragen aan de regenten van het S.J.G. In 1935 gesloopt en herbouwd. Slechts de ingang aan het Groot Heiligland is gebleven.

- De Gravinnehof, vanaf 2001 samen met stichting Hofjes Codde en Van Beresteyn

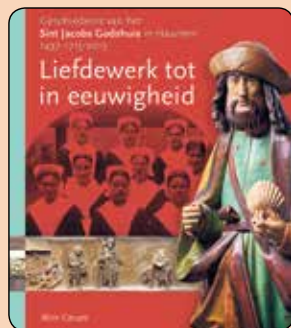
Bestuurlijk betrokken bij:

- Vrouwe- en Anthonie Gasthuys in het Klein Heiligland werd in 1648 gebouwd door Pieter Bogaert en in 1727 gekocht door Pieter Teyler. Teyler liet de houten huisjes slopen en nieuwe van steen bouwen. Twee van de vijf bestuursleden zijn van het Sint Jacobs Godshuis.

Liefdewerk tot in eeuwigheid

In het op 6 november 2015 in de Janskerk gepresenteerde boek 'Liefdewerk tot in eeuwigheid' is de geschiedenis van de Haarlemse katholieke caritas geboekstaafd. Zes eeuwen goede werken worden in een historisch kader geplaatst en gedetailleerd beschreven door stadschroniquer Wim Cerutti.

Centraal daarin staan het Sint Jacobs Godshuis als instelling én het gebouw het Sint Jacobs Godshuis in de Hagestraat, dat in 1970 de woongemeenschap Rosenstock-Huussy Huis werd. Prijs € 27,50.

Visiteplaatje voor de stad

Op 8 oktober 2015 werd in de Lutherse Kerk aan de Witte Herenstraat in Haarlem het 400-jarig bestaan gevierd van het kerkgebouw en het aangrenzende Luthers Hofje. De Lutherse schuilkerk en de eerste drie woningen van het Luthers Hofje werden in 1615 in gebruik genomen. Het complex werd gebouwd in de tuin van het voormalig Norbertijnen- of Witherenklooster, dat in de periode daarvoor op deze plaats stond. Bij de viering werd een prachtig geïllustreerd boek over 400 jaar Lutherse Kerk in Haarlem aangeboden aan de locoburgemeester en wethouder van Cultuur van de gemeente Haarlem, de heer Jack van der Hoek.

Als voorzitter van het bestuur van het Luthers Hofje heb ik de bijdrage in het genoemde boek over het Luthers Hofje verzorgd. Bij mijn onderzoek naar de geschiedenis van het hofje ontdekte ik dat de ingrijpende restauratie van dit hofje in 1980/81 in feite een van de eerste groot-schalige verbouwings- en restauratieprojecten van een Haarlems hofjescomplex van na de Tweede Wereldoorlog was. Eind jaren '70 van de twintigste eeuw was de onderhoudstoestand van veel Haarlemse hofjes dramatisch. Veel hofjes waren verwaarloosd en de besturen en regentencolleges konden de voor onderhoud en restauratie benodigde gelden moeilijk of niet opbrengen. Stadsvernieuwingsprojecten, zoals dat in de Stationsbuurt in Haarlem, leidden rond 1965 zelfs tot de afbraak van een tweetal monumentale hofjes aan de Lange Herenstraat: het Hofje van Codde en het Hofje van Van Beresteyn.

Eind jaren zeventig kwam de omslag. Zowel de plaatselijke als de landelijke overheid kwamen tot het inzicht dat hofjes naast een belangrijke rol in de opvang en huisvesting van oudere en kwetsbare mensen, ook een belangrijke monumentale waarde en uitstraling vertegenwoordigen. Een waarde die gekoesterd en bewaard moet worden. De landelijk opererende Dienst voor de Monumentenzorg, maar ook het gemeentelijke bureau voor monumentenzorg in Haarlem trok zich het lot van de hofjes aan en ondersteunde en begeleidde de verbouwings- en restauratietrajecten. De in dit kader verstrekte restauratiesubsidies waren voor veel armlastige hofjes, zoals het Luthers Hofje, een belangrijke drijfveer om de restauratie ter hand te nemen.

In de jaren daarna werden bijna alle Haarlemse hofjes met hulp van monumentenzorg verbouwd en gerestaureerd. Veel hofjeswoningen werden door samenvoeging vergroot en aangepast aan 'de eisen van de tijd'. De meeste hofjescomplexen in Haarlem staan er sindsdien goed onderhouden en verzorgd bij. De hofjes vervullen, naast hun sociale rol, meer en meer een monumentale en toeristische functie. De hofjes als visiteplaatje voor de stad, wie had dat zo'n 35 jaar geleden gedacht!

Lieuwe Zoodsma,

voorzitter van de Stichting Haarlemse Hofjes en regent van het Luthers Hofje

'Ik was een Luciaantje,' vertel ik. 'Opgevoed door de nonnen van het Sint-Luciagesticht voor verwaarloosde meisjes in Rotterdam. We hadden een naaikamer. Daar moest ik kleren naaien voor winkels. 's Avonds bestond onze ontspanning uit handwerken.'

Ik blik fier de zaal in. Mijn publiek barst in een lachsalvo uit als ik mijn gezicht in een grimas vertrek. 'Nu hebben ze plastische chirurgie, maar dat was er in mijn tijd niet. Mijn hazenlip werd in 1895 gecorrigeerd in het Sophia Kinderziekenhuis in Rotterdam. Dat was gratis, want wij waren arm. Mijn vader smeerde hem naar Medan in Nederlands-Indië en mijn moeder bleef met vijf kinderen achter.'

Even veeg ik langs mijn mond. Ik maak nog steeds te veel speeksel aan, maar het kan me niet schelen. In de zaal wordt het stil. Ik spiek op mijn voordracht en vervolg mijn verhaal.

'Drie broertjes stierven en mijn moeder zoude met Jan, mijn overgebleven broertje en mij. We sliepen overal en nergens. Mijn moeders familie kon niet zoveel monden voeden.'

Ik denk terug aan de vele omzwervingen en het opgroeien in liefdesgestichten. Zonder de katholieke kerk hadden mijn broertje en ik het niet overleefd. Even steekt het schuldgevoel de kop op dat ik moeder liet opnemen in een krankzinnigengesticht in 1918. Maar dat hoeft mijn publiek niet te weten. Vandaag is het immers feest? Zo dadelijk krijgen we een optreden van Heintje Davids.

'Jullie zijn mijn familie. Door de jaren heen hadden we veel uitjes, met dank aan Pater Vogelpoel en Pater Wetzels.'

Uit de zaal klinkt een luid applaus en ik pauzeer een paar seconden. Ik verschuif mijn leesbril en blik triomfantelijk in het rond. 'Weten jullie je nog de sjoelwedstrijden te herinneren? En de rieten mandjes die we vlochten? Die saamhorigheid is goud waard.'

Mijn vriendinnen op de eerste rij stoten elkaar aan. Mijn hartsvriendin steekt haar

duim omhoog. Zij woont pal naast mij op de Proveniershof in Haarlem. Sinds ik daar woon, voel ik me op mijn plek. De katholieke kerk zorgde dat ik daar mijn huisje kreeg en ik richtte het gezellig in. Elke avond brand ik kaarsjes bij de Maria-beelden die mijn kamer kleur geven. Als

ik uit mijn raam kijk, zie ik een groen gazon met in het midden de waterpomp. Met mooi weer zitten we vaak buiten op de bankjes. Hier heb ik aanspraak.

'Vandaag vierten wij dat we al jaren wonen in de Proveniershof. Ik wil een speciaal woord van dank uitspreken naar de

katholieke kerk. Jullie zorgden ervoor dat ik als gezinshulp mijn eigen brood kon verdienen. Ook leerde ik schoonschrijven en maakte ik vele pannenlappen. Nu mag ik rusten en weet ik me verzekerd van jullie gezelschap.'

Ik, haar nichtje, blader door de foto's die hiervan getuigen. Het verhaal vertelt zichzelf. Wat had ik graag nog eens met tante Anne willen praten over lang vervlogen tijden. Dat zij doordringt tot mijn innerlijke wereld en haar woorden mij alsnog bereiken, maakt het voor mij speciaal. Haar achtergebleven foto's koester ik, evenals de herinneringen aan de Proveniershof 144N in Haarlem die ik als klein kind regelmatig bezocht.

Iedere herinnering lijkt op een papieren bloem die uit de mouw van een goochelaar floept. Zodra die zich ontvouwt, kun je hem met geen mogelijkheid meer wegstoppen. Het gehaakte jurkje voor een van mijn Barbies zie ik nog zo voor me. Rood van kleur en uitwaaiend in een zwerige sleep. Een piepkleine zwarte bolero maakt de creatie van tante Anne compleet. Die breide ze van ragfijne wol. Tante Anne had altijd haak- of breinaalden rondslingeren in haar woning. Haar gehaakte pannenlappen waren bontgekleurd. Ieder familielid kreeg ze steevast cadeau. Ook mijn moeder, die hing ze dan aan een keukenhaakje.

Een reis naar 'Memory lane' op 2 mei 2015 maakte dat alles extra tot leven kwam. Samen met mijn nicht Karin Blankenstein haalde ik herinneringen op aan tante Anne. Wij snoeven de geur, de krakende traptreden, de afhellende vloerplanken weer op.

Samen blikten we nog naar de foto van tante Anne, samen met Heintje Davids. Voor ons doet tante Anne, als icoon van onze familiegeschiedenis, niet onder voor deze destijds BN'er.

Karin vertelt dat ze op het spoor kwam van de verweerde grafsteen van tante Anne. Ze gaat hem halen om hem, als eerbetoon, een plek bij haar thuis te geven. Ik vind het een mooi gebaar. Als familieleden overlijden, worden ze herboren in onze hoofden ...

Geertje Paaïj

Kleine tante Anne herleeft

Bernt Schneiders in de hofjes

Hofje van Oorschoot

Remonstrantse Hofje

Remonstrantse Hofje

De Proveniershof een jaar lang op de schop Metselwerk aangetast door slechte afwatering

Groot onderhoud bij een oud hofje als de Proveniershof bleek allesbehalve een eenvoudige opgave. Er kwam in het verloop van 2015 steeds meer 'rottigheid' tevoorschijn.

Bewoonster Ingrid Selier: 'Bij het Proveniershuis dachten ze dat de dakgoot in orde was. Hij bleek echter met vele verflagen aan elkaar te hangen.' Ze vertelt dat bij haar en een andere bewoner onderbalken zijn weggehaald, waardoor de vloer begon te verzakken. Inmiddels heeft ze een nieuwe ondervloer en vloerbedekking. Selier: 'Het werk is heel arbeidsintensief, maar als ze eenmaal bezig zijn, gaan ze met een bloedgang.'

Het was monnikenwerk, laat uitvoerder Wilfred Moorman eind oktober weten.

Door de slechte afwatering en de uitvoeringsfouten in het verleden waren de gevels ernstiger aangetast dan verwacht en moest veel metselwerk en voegwerk hersteld worden. Houten muurplaten onder het dak, draag- en dwarsbalken waren aan de straatkant vaak helemaal weggerot.

Moorman: 'We hebben van een tiental balken stukken afgezaagd tot het gezonde deel. Daarna zijn er glasvezelstaven in geboord, een bekisting met de afmetingen van de oorspronkelijke balk geplaatst en tot slot is er epoxymortel ingegoten.

De balken kunnen nu weer 300 jaar mee.'

Hoelang daarentegen de gevels meegaan is de vraag. Bij die aan de noordkant, uit circa 1600 in de brandpoort, is het vochtprobleem nog aanwezig. Dat ligt volgens Frans van Buchem van team Toezicht en Handhaving ook aan de ouderdom van de steen. Die is bros en daarin trekt water. Van Buchem: 'De slechte kwaliteit van die gevel is mede veroorzaakt door een ooit niet correct uitgevoerde gootconstructie, met als gevolg jarenlange lekkage waardoor het metselwerk is aangetast.'

De gootconstructie is aangepast en ook de afvoeren in de brandpoort zijn vergroot waardoor het niet meer blank staat als het hard heeft geregend. Ymere zegt tijd nodig te hebben voor onderzoek naar het vochtprobleem. Een aantal bewoners maakt bezwaar tegen de beslissing om daarmee te

> 'Er kwam steeds meer rottigheid tevoorschijn'

wachten. Zij willen het liefst dat er een nieuwe muur komt.

Op 9 november worden de containers met een enorme kraan over het Proveniershuis getild. Een dag erna wordt door hoveniers de tuin van herfstbladeren ontdaan en zetten drie schilders (zie foto voorpagina) de laatste verfstreken op het houtwerk.

Eind november wordt duidelijk dat Ymere de noordmuur, aan de achterkant van de huisjes c t/m l, in augustus 2016 gaat vernieuwen. Eerst zal de muur worden afgedekt met speciale folie. George van Gelder van Ymere meldt de Hofjeskrant dat in de gevelmuren van het hele hof meetbouden zijn aangebracht om eventuele verzakkingen te signaleren.

> foto's Wilfred Moorman

Team Toezicht en Handhaving

Het onderhoudsproject in het Proveniershof beschouwt Frans van Buchem, die 37 jaar geleden bij Bouw- en Woningtoezicht – toen gevestigd in het Sylviushuis in de Kruisstraat – begon, als een mooi project: 'Je bent met bouwkunde bezig, heel anders dan de huidige nieuwbouw.'

Van Buchem: 'Wij houden toezicht op alles waar een vergunning voor wordt verleend en ook op onderhoudswerkzaamheden aan monumenten, die niet altijd vergunningplichtig zijn. Bij het ene pand is het meer nodig dan bij het andere. Dat hangt vooral af van de complexiteit van het project, het toezicht namens de opdrachtgever en de kwaliteit van de aannemer. Toen Monumentenzorg tien jaar geleden werd wegbezuinigd, zijn die specialisten onder meer naar onze afdeling gekomen. De kennis is niet weg en wordt ook goed op peil gehouden.'

Het luistert nauw bij monumenten als de Proveniershof. Van Buchem: 'Het oude

moet in ere gelaten worden. Bij vervanging dienen zoveel mogelijk oude materialen gebruikt te worden. Zo zijn verrotte vloerdelen vervangen door vloerdelen van dezelfde houtsoort en gelijke afmetingen. Het karakter van de woning mag je niet aantasten. Dubbele beglazing was hier niet mogelijk omdat je dan de roedes dikker moet maken. Van schuiframen mag je ook geen draairamen maken, dit om te voorkomen dat het aanzicht wijzigt.'

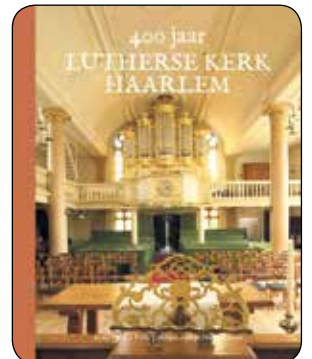

> Gevelonderhoud aan de zuidkant

400 jaar geboekstaafd

Op 8 oktober ontving Jack van der Hoek, wethouder van Cultuur, uit handen van redactielid Alice Nederkoorn het boek over 400 jaar Lutherse kerk. In dat jubileumboek zijn naast de historie van de kerk ook die van het Luthers

Hofje, het Wees- en Oudeliedenhuis (het latere Vitae Vesper), de Lutherse liturgie, portretten van geleerde predikanten en huidige Lutheranen geboekstaafd. 224 pagina's in fullcolour, 230 illustraties, € 27,50. Uitgeverij Spaar-en-Hout.

400 jaar Luthers Hofje

Op maandag 2 juni, Tweede Pinksterdag, in het jaar 1800 vindt de eerste regentenvergadering van het Luthers Hofje in de oude consistorie van de Lutherse kerk plaats.

Het hofje bestaat al veel langer maar werd daarvoor door ouderlingen bestuurd. De kerkenraad vond dat een eigen permanent regentencollege noodzakelijk was als impuls om 'ons Luthers Hofje in een beeteren staat te brengen en te doen voortdueren'. Dat schrijft de huidige regent Lieuwe Zoodma in het hoofdstuk over de geschiedenis van het Hofje.

De Lutherse kerk en het Luthers Hofje zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kort na de bouw van de schuilkerk in 1615 werden vier hofjeswoningen tegen de noordkant aan gebouwd. Kerk en huisjes stonden net als het Frans Loenenhofje op grond van de Norbertijnse kloosterorde. Tuin en klooster werden net als de grond van de negentien andere katholieke kloosters in 1581

> Lieuwe Zoodma, voorzitter van het hofjesbestuur, in de buitenpreekstoel

door de Staten van Holland toegewezen aan de stad ter compensatie van de enorme schade opgelopen tijdens het beleg van Haarlem in 1572/73.

In 1648 kreeg het hofje zijn hui-

dige vorm door de bouw van een tweede rij huizen tegenover de kerk. Pas in 1682 wordt voor het eerst in de geschreven bronnen gesproken over een hofje. De ingang was tot 1894 in de Magdalenastraat. De nieuwe, in de Witte Heerenstraat, kreeg een fraaie poort. Een lange gang leidt naar de prachtige binnentuin met een monumentale pomp en lantaarn.

Bij de uitbreiding van de consistorie in 1910 door stadsarchitect Jack London werd er ook een buitenpreekstoel gemaakt. De dominee, zo had de kerkenraad bedacht, zou daar bij bijzondere gelegenheden de hofbewoners kunnen toespreken. Daar is echter zelden gebruik van gemaakt. Eigenlijk is het hofje na de afbraak van het tweede Vitae Vesper rustoord aan de Wagenweg de laatste diaconale voorziening.

Haarlemse Hofjes op de digitale snelweg

Vanaf mei 2015 is de website www.hofjesinhaarlem.nl in de lucht. Hij is opgezet door de Stichting Haarlemse Hofjes en heeft als doel bezoekers én potentiële bewoners van informatie te voorzien.

Hofjes zijn ontstaan in een tijd waarin overheidssteun niet bestond en de zwakke in de samenleving afhankelijk was van familie of liefdadigheid. In de 17de eeuw telde Haarlem maar liefst

40 hofjes. Tegenwoordig zijn het er 23. Echt arm zijn de alleenstaande vrouwen en mannen niet meer, in bijna alle hofjes betaal je ook gewoon huur. Op de website staat kort de geschiedenis met kort een uitleg hoe er te

komen en ook info over eventuele openingstijden. Je kunt bij elk hofje doorklikken en lezen hoeveel woningen het hofje telt. Dan volgt de zin: 'Voor al uw vragen over wonen in dit hofje, kunt u contact opnemen met het bestuur' met daarbij naam en mailadres. Bij enkele hofjes kan de potentiële huurder ook per brief reageren.

Proveniershof op beschuitbus

Rie Snel (96), bewoonster van een aanleunflat bij het Reinaldahuis, gebruikt de beschuitbus van Vermaat nog elke dag.

Het herinnert haar aan haar tante Maria, naar wie ze vernoemd is en die jarenlang in de Proveniershof heeft gewoond. Rie Snel: 'Ze woonde eerst met oma aan de noordkant op 144 ij. In dat

Zicht op de gevelsteen

Willem Fransz was lid van de rederijderskamer 'Trou moet blijcke', welk opschrift de gevel van het huis, dat in 1609 in zijn bezit was, siert. De rederijders noemden zich pellicanisten, vandaar ook dat Willem zijn huis de naam DE PELLICAEN meegaf. Vreemd is dat de afgebeelde vogel absoluut niet op een pelikaan lijkt, maar meer op een arend. De beeldhouwer had wellicht nooit een pelikaan gezien. In het huis van Willem, die de rang van keizer had, werd menige vergadering belegd. Onlangs is de gevelsteen geschilderd. Niet meerkleurig, wat Martin Busker, voorzitter van St. Geveltekens Vereniging Haarlem, met een kleine subsidie zeker voor elkaar had gekregen.

PRIJSVRAAG

AANWIJZING: In een straat die meer dan eens een verkiezing won. Mail uw oplossing o.v.v. 'prijsvraag HHK 27' naar: info@haarlemse-hofjeskrant.nl

Oplossing HHK 26: De vorige pelikaan bevindt zich in het huis aan Spaarne 19. Winnaar van een VVV-bon (€ 15), beschikbaar gesteld door de Hofjeskrant, is Ed Paardehaar.

huis kwam zelden een zonnetje. Toen oma overleed, mocht Marie er gelukkig blijven wonen. Toen is zij gaan vechten voor een huisje aan de zuidkant. Dat is haar gelukt. Dat huisje 144 c staat dus op de foto van de beschuitbus. Mijn man en broer hebben er in de oorlog ondergedoken gezeten. Als kind kwamen mijn broer en ik graag bij tante en oma.'

5^E PRIJSVRAAG

Pijnacker Hordijk

Door de eeuwen heen zijn de hofjes nauwelijks veranderd. Toch is herkenning niet altijd even gemakkelijk. Dit is de vijfde en laatste prijsvraag met een foto van Willem Pijnacker Hordijk.

De vraag is eenvoudig: welk hofje is volgens u hier in beeld? Stuur uw reactie naar info@haarlemse-hofjeskrant.nl

De winnaar, degene met het goede en meest originele antwoord, krijgt een mooie print van de foto.

Muijs

Om niets te vergeten!

Open: ma. t/m vr. van 9.00-18.00 uur
zaterdag van 10.00 - 17.00 uur
Gedempte Oude Gracht 108
Haarlem, Tel: 023 5315513
www.muyskantoor.nl

C. den Hollander b.v.
Onderhoudscombinatie
Haarlem (023) 5356812

SCHALKWIJKERSTRAAT 29 - 2033 JC - FAX: (023) 5352800

Nieuwenhuizen bv
BOUWBEDRIJF

- Verzorging aanvraag
- Nieuwbouw
- Verbouw
- Aanbouw
- Renovatiebouw
- Dakkapellen
- Badkamers
- Openhaarden

Lijnbaan 34 -36 - Heemskerk - Tel.0251-235 996
www.bouwbedrijfnieuwenhuizen.nl

Haarlemse
Hofjeskrant

GRATIS
meenemen!

Gratis in Haarlem af te halen: alle vestigingen van DEKAMARKT en DEKATUIN op de Vlaamseweg, VOMAR (Schalkwijk, Haarlem-Zuid en Paul Krugerstraat) en de AH-vestigingen op het Marsmanplein, Soendaplein, Raaks en Schalkwijk. PLUS Supermarkt en de Coop Compact in Haarlem-Noord. Verder VVV-stadhuis, het Noord-Hollands archief, Van der Pigge, Muys Kantoor & Kado, en de bibliotheken in Centrum, Schalkwijk, Oost en Noord. Verder bij zorgcentra, o.a. Reinaldahuis, Schalkweide en Schoterhof.

In Heemstede bij VOMAR, AH, SPAR, PRIMERA De Pijp en boekhandel Blokker. In Bloemendaal bij Papyrus, de bibliotheek en boekhandel Bloemendaal.

Reacties: info@haarlemse-hofjeskrant.nl
Website: www.haarlemse-hofjeskrant.nl

De Haarlemse Hofjeskrant kwam mede tot stand dankzij financiële steun van het bestuur van de hofjes Codde & Van Beresteyn en In den Groenen Tuyn en diverse fondsen.

Oplage: 10.000
Redactie: Willem Brand
Eindredactie: Jacques de Jong
Vormgeving: Kees Reniers

HHK 28 verschijnt begin mei 2016.